

ТРУДОВЕ ПРАВО

УДК 349.3

Г. А. ТРУНОВА

ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ НА ВИПАДОК БЕЗРОБІТТЯ УКРАЇНСЬКИХ ПРАЦІВНИКІВ-МІГРАНТІВ, ЯКІ ПРАЦЮВАЛИ В КРАЇНАХ ЄС

Розглядається сучасний стан та проблеми захисту на випадок безробіття українських працівників-мігрантів з країн ЄС. Досліджено міжнародно-правові акти у сфері забезпечення прав трудових мігрантів у сфері захисту на випадок безробіття. Проаналізовані двосторонні договори та супровідні їм адміністративні договори, які регулюють питання соціального захисту на випадок безробіття укладені між Україною та окремими країнами ЄС. Зроблено висновки про необхідність забезпечення прав українських трудових мігрантів шляхом подальшого укладення міждержавних угод з країнами ЄС і якісного перегляду змісту чинних договорів.

Ключові слова: *трудоий мігрант, безробіття, соціальне страхування, страховий стаж, договір, договірна сторона, Європейський Союз.*

Трунова Г. А. Проблемы защиты от безработицы украинских работников-мигрантов, которые работали в странах ЕС

Рассматривается современное состояние и проблемы защиты на случай безработицы украинских работников-мигрантов из стран ЕС. Исследованы международно-правовые акты в сфере обеспечения прав трудовых мигрантов в сфере защиты на случай безработицы. Проанализированы двусторонние до-

говору і супроводительные ім административные договори, регулюючі питання соціальної захисти на випадок безробіття, які укладені між Україною і окремими країнами ЄС. Сделано висновки про необхідність забезпечення прав українських трудових мігрантів шляхом подальшого укладення міждержавних угод з країнами ЄС і якісного перегляду змісту діючих угод.

Ключевые слова: трудовий мігрант, безробіття, соціальне страхування, страховий стаж, договір, договірні сторони, Європейський Союз.

Trunova Galina. Problems of protection against unemployment of Ukrainian migrant workers who worked in EU countries

The article discusses the current state and problems of protection in case of unemployment of Ukrainian migrant workers from the EU countries. This article researched international legal acts in the sphere of ensuring the rights of migrant workers and their protection against unemployment. Bilateral treaties and related administrative contracts that regulate issues of social protection in case of unemployment agreed between Ukraine and individual EU countries were analyzed. Conclusions are drawn about the necessity of ensuring the rights of Ukrainian labor migrants by concluding new treaties and viewing the content of existing treaties.

Key words: labor migrants, unemployment, social insurance, insurance experience, contract, contracting party, the European Union.

Трудова міграція населення є частиною загальносвітового процесу глобалізації. У зв'язку з ситуацією на ринку праці України та масовим безробіттям, кількість громадян України, які обирають шлях працевлаштування за кордоном, постійно зростає. За різними експертними оцінками ця цифра становить від 1,5 до 7 млн осіб¹. Постійно зростає чисельність українців, які працюють на території ЄС. У 2015 р. їх нараховувалось 905,2 тис., вони становили понад 6% іноземців із третіх країн на території Євросоюзу. Найбільше українців проживали в Італії (238 тис.), Польщі (336 тис.), Німеччині (112 тис.), Чеській Республіці (113 тис.) та Іспанії (84 тис.)². Дослідження також свідчать, що 60% довгострокових трудових мігрантів мають чіткий намір повернутися до України, й що найвищий відсоток повернення очікується з країн ЄС³.

Разом з тим мігранти, які повертаються, потребують всебічного захисту своїх прав. Однією з найгостріших проблем, пов'язаних з трудовою міграцією, є відсутність належного соціального захисту працівників-мігрантів, включаючи і права на захист у випадку безробіття. Проблемою, звичайно, є нелегальна зайнятість наших громадян за

кордоном. За даними обстеження населення з питань трудової міграції, здійсненого Державною службою статистики 2012 р., питома вага мігрантів без належного статусу становила 20,4 %, а за даними дослідження, проведеного компанією GFK-Україна в 2015 р., без оформлення трудових відносин працювали 41% охоплених опитуванням мігрантів⁴.

Основним правовим інструментом забезпечення прав громадян України при працевлаштуванні за кордоном у сфері соціального страхування на випадок безробіття є укладення міждержавних угод. Від максимального охоплення кількості договірних держав та повноти прав у змісті двосторонніх договорів і буде залежати забезпечення права на захист від безробіття українських трудових мігрантів, які працюють в ЄС.

Серед вітчизняних науковців питання захисту прав українських трудових мігрантів розглядалися здебільшого у площині забезпечення їх права на працю та загальних положень забезпечення соціально-трудоових прав вітчизняних мігрантів. Так, необхідно виділити праці наступних вчених: Н. Б. Болотіної, О. В. Макогон, С. М. Прилипка, Н. М. Хуторян, Р. І. Шабанова, М. М. Шумила, В. В. Юровської, О. М. Ярошенка.

Комплексне регулювання питання соціального страхування на випадок безробіття здійснено в правових актах МОП. Допомога по безробіттю є частиною соціального забезпечення відповідно до Конвенції МОП № 102 «Про мінімальні норми соціального забезпечення» 1952 р., яка ратифікована Україною. Дана Конвенція є основною у сфері соціального забезпечення, вона встановлює мінімальні стандарти захисту особи на випадок безробіття (мінімальний розмір допомоги, умови отримання, періоди виплати допомоги)⁵.

Конвенція МОП № 97 «Про працівників-мігрантів» 1949 р., нератифікована Україною, в ст. 6 визначає, що кожний член МОП, для якого ця Конвенція є чинною, зобов'язується надавати, без дискримінації за ознакою національності, раси, релігії або статі, іммігрантам, що законно прибувають на його територію, умови не менш сприятливі ніж ті, якими користуються його власні громадяни, і щодо соціального забезпечення включно (під яким розуміють норми закону щодо нещасних випадків на виробництві, охорони материнства, хвороби, інвалідності, старості, смерті, безробіття та сі-

мейних обов'язків, а також усіх інших випадків, які, згідно з законодавством країни, входять до системи соціального забезпечення) з урахуванням таких обмежень, як: існування відповідної угоди для збереження вже набутих прав або прав у процесі набуття; законодавство країни імміграції може вимагати укладання спеціальних угод щодо допомоги або часткової допомоги, яка повністю виплачується з громадських фондів, а також допомоги, яка виплачується особам, котрі не задовольняють умов, потрібних для отримання нормальної пенсії⁶.

Нератифікована Україною Конвенція МОП № 168 «Про сприяння зайнятості та захисту від безробіття» 1988 р., разом із супровідною їй Рекомендація № 176 встановлюють високі стандарти допомоги по безробіттю, проте в основному застосовуються в промислово розвинутих країнах.

Однак Україна як держава – член МОП, навіть при нератифікації зазначених Конвенцій, повинна прагнути до забезпечення міжнародних стандартів у сфері захисту від безробіття.

Важливим орієнтиром повинна стати також Рекомендація МОП № 202 «Про мінімальні рівні соціального захисту» 2012 р., відповідно до якої національні стратегії щодо соціального забезпечення мають бути орієнтовані на забезпечення більш високих рівнів захисту для максимально широкого охоплення усіх верств населення з урахуванням економічних та фінансових можливостей держави⁷.

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про зовнішню трудову міграцію» від 5 листопада 2015 р., трудовий мігрант – це громадянин України, який здійснював, здійснює або здійснюватиме оплачувану діяльність у державі перебування, не заборонену законодавством цієї держави⁸.

У загальному порядку працевлаштування українців за кордоном здійснюється відповідно до законодавства країни працевлаштування, при цьому мають враховуватися положення міжнародних договорів України⁹. Загальне правило щодо права, яке застосовується до трудових відносин, закріплене в ст. 52 Закону України «Про міжнародне приватне право» від 23 червня 2005 р.: до трудових відносин застосовується право держави, у якій виконується робота, якщо інше не передбачено законом або міжнародним договором України¹⁰.

З метою ж захисту працівників-мігрантів від впливу негативних наслідків соціальних ризиків Європейська конвенція про соціальне забезпечення 1972 р., в ст. 7 передбачає, що дві або більше Договірних Сторін можуть, якщо потрібно, укласти одна з одною договори з соціального забезпечення¹¹.

Україна ратифікувала Європейську Конвенцію про правовий статус трудящих-мігрантів 1977 р., яка містить низку положень щодо соціального захисту на випадок безробіття. Так, згідно з нормами Конвенції кожна Договірна Сторона зобов'язується надавати трудящим-мігрантам і членам їхніх сімей у питанні соціального забезпечення в межах своєї території такий самий режим, який вона надає своїм громадянам, згідно вимог національного законодавства та двосторонніх чи багатосторонніх угод, які вже укладено чи буде укладено між заінтересованими Договірними Сторонами¹².

Як країна – експортер робочої сили українська влада здійснила певні кроки в напрямі укладання двосторонніх угод щодо соціального забезпечення з окремими країнами призначення працівників-мігрантів з України. Україна вже підписала угоди про соціальне забезпечення з Болгарією від 4 вересня 2001 р., Естонією від 5 жовтня 2010 р., Іспанією від 7 жовтня 1996 р., Латвією від 26 лютого 1998 р., Литвою від 23 квітня 2001 р., Португалією від 13 лютого 2003 р., Польщею від 18 травня 2012 р., Словаччиною від 6 грудня 2000 р., Чеською Республікою від 4 липня 2001 р. Україна є також правонаступницею договорів про соціальне забезпечення між СРСР і Румунією від 24 грудня 1960 р. та між СРСР і Угорщиною від 20 грудня 1962 р. Однак не всі договори містять норми щодо захисту на випадок безробіття. Так, у договорах з Іспанією та Словаччиною питання забезпечення на випадок безробіття не охоплено сферою дії даних угод.

Недотримання прав громадян, які працюють за кордоном, відсутність належного рівня захисту їх прав у випадку настання безробіття пов'язані, насамперед, з тим, що Україною не укладені двосторонні угоди у сфері працевлаштування та соціального захисту з деякими країнами ЄС в яких перебувають вітчизняні мігранти. З метою легалізації перебування мігрантів, врегулювання відносин у сфері соціального захисту та уникнення подвійного оподаткування доходів трудових мігрантів необхідно підписати двосторонні угоди з Італією, Великобританією, Німеччиною, Францією¹³, Грецією.

Угода про соціальне забезпечення координує системи соціального забезпечення двох або більше країн з метою врегулювання на взаємовигідних умовах перешкод, які в іншому разі можуть унеможливити отримання працівниками-мігрантами і членами їхніх сімей допомоги в рамках систем соціального забезпечення країн, де вони працювали. Такими перешкодами можуть бути обмеження щодо призначення допомоги, пов'язані із громадянством або країною проживання, вимоги щодо періоду участі у системі соціального забезпечення для отримання прав на допомогу.

Угоди про соціальне забезпечення також упереджують ситуації, коли працівник-мігрант повинен сплачувати внески до систем соціального забезпечення двох або більше країн із одного і того самого доходу, отриманого в результаті виконання однієї й тієї самої роботи. До того ж, угоди встановлюють терміни і умови, на яких органи і установи соціального забезпечення різних країн надають взаємну допомогу, щоб забезпечити працівникам-мігрантам і членам їхніх сімей можливість клопотати про отримання допомоги та отримувати її.

Угода про соціальне забезпечення визначає правову основу для координації систем соціального забезпечення відповідних країн. Угода вносить зміни до національного законодавства про соціальне забезпечення і створює права і обов'язки, які не існують з огляду лише на національне законодавство (наприклад, призначення пенсії шляхом підсумовування накопичених періодів, коли пенсія не може призначатися лише згідно з національним законодавством). Угода про соціальне забезпечення також запроваджує принципи, які визначають взаємну адміністративну допомогу, яку установи соціального захисту кожної країни надаватимуть одна одній.

Для застосування двосторонніх угод зазвичай приймається додатково адміністративний договір або ж договір про застосування. Адміністративний договір описує більш детально процес надання допомоги. Він визначає варіанти надання допомоги, процедури тощо. Дозвіл на укладення адміністративного договору передбачено нормами самої угоди. Зазвичай міністерства, відповідальні за реалізацію законодавства про соціальне забезпечення відповідних країн, зазначені в угоді як «компетентні органи», мають повноваження укладати адміністративний договір. У деяких випадках на це уповноважують установи, відповідальні за сприяння реалізації законодавства

про соціальне забезпечення, що зазначені в угоді як «компетентні установи».

У цілому, адміністративні договори – це контракти між органами (установами) соціального забезпечення договірних держав, які визначають терміни і умови, на яких вони будуть співпрацювати і допомагати одне одному з метою реалізації угоди і законодавства, до якого застосовується угода.

Для ефективної реалізації угоди, договору чи будь-якого іншого документа про реалізацію договірні сторони повинні визначити контактні органи. Залежно від національного законодавства, контактними органами можуть виступати як спеціально створена установа, так і компетентна установа страхування (пенсійного, медичного, на випадок безробіття). Роль контактних органів полягає у здійсненні прямої комунікації між собою та із компетентними органами, компетентними установами страхування, заявниками, одержувачами допомог та їхніми представниками, щоб забезпечити належну і ефективну реалізацію угоди¹⁴.

Наприклад, Договір про застосування Угоди між Україною та Естонською Республікою у сфері соціального забезпечення від 5 жовтня 2010 р., в Україні з питань призначення та виплати допомоги в рамках загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття компетентною установою визначено Державну службу зайнятості. В Естонській Республіці – Естонську страхову касу по безробіттю. Відповідно до Угоди компетентні установи Сторін узгоджують між собою бланки заяв, довідок, повідомлень, а також обмінюються статистичними даними та іншою інформацією, необхідною для застосування Угоди, підтвердження даних, необхідних для зарахування страхового стажу, виплати допомоги та відшкодування по безробіттю¹⁵.

Договором між Україною та Чеською Республікою про соціальне забезпечення від 4 липня 2001 р., контактними з питань призначення та виплати допомоги по безробіттю, допомоги на поховання у разі смерті безробітного або особи, яка перебувала на його утриманні, в Україні визначено Державну службу зайнятості, а у Чеській Республіці з питань призначення та виплати допомоги по безробіттю – Міністерство праці та соціальних справ, Управління служб зайнятості¹⁶.

В адміністративній угоді про застосування Договору між Україною та Чеською Республікою про соціальне забезпечення від 25 червня 2003 р. уповноваженими органами в Україні з питань призначення та виплати допомоги по безробіттю визначено центри зайнятості за місцем постійного проживання особи. У Чеській Республіці з питань призначення та виплати допомоги по безробіттю – районні відділи уряду праці¹⁷.

Адміністративний договір щодо застосування Угоди між Україною та Республікою Польща про соціальне забезпечення від 18 травня 2012 р. компетентними установами в Україні визначає Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття – з питань призначення та виплати допомоги у випадку безробіття; в Республіці Польща: Установу соціального страхування – у сфері застосування законодавства про соціальне страхування, за виключенням соціального страхування аграріїв; Каса аграрного соціального страхування – у сфері застосування законодавства про соціальне страхування аграріїв; Воєводські адміністрації праці – з питань допомоги по безробіттю¹⁸.

Таким чином, в порівнянні з угодою про соціальне забезпечення, адміністративний договір конкретизує положення угоди, чітко визначає зобов'язаних суб'єктів.

Європейська конвенція про соціальне забезпечення в ст. 51 визначає: якщо законодавство Договірної Сторони зумовлює набуття, збереження або відновлення права на допомогу завершенням періодів страхування, то установа, що застосовує таке законодавство, з цією метою і для підрахування періодів враховує до певного ступеня періоди страхування, зайнятості або професійної діяльності, завершені за законодавством будь-якої іншої Договірної Сторони, начебто вони були періодами страхування, завершеними за законодавством першої Сторони, однак за умови, що у випадку періодів зайнятості або професійної діяльності ці періоди вважалися періодами страхування, якщо були завершені за останнім зі згаданих законодавств. Якщо законодавство Договірної Сторони зумовлює право на допомогу завершенням періодів зайнятості, професійної діяльності або постійного проживання, то установа, що застосовує таке законодавство, враховує до певного ступеня періоди страхування, зайнятості або професійної діяльності, завершені за законодавством будь-якої іншої Договірної

Сторони, начебто вони були періодами зайнятості, професійної діяльності або проживання, завершеними за законодавством першої Сторони. Якщо законодавство Договірної Сторони зумовлює положення про певну допомогу завершенням періодів страхування щодо професії, включеної до спеціальної схеми, то лише періоди, завершені за відповідною схемою або не завершені для тієї самої професії за законодавством інших Договірних Сторін, враховуються для надання такої допомоги. Якщо, незважаючи на періоди, завершені таким чином, відповідна особа не задовольняє умовам щодо права на згадану допомогу, такі періоди враховуються для надання допомоги за загальною схемою¹⁹.

Наприклад, Договором про застосування Угоди між Україною та Естонською Республікою у сфері соціального забезпечення визначено, що для підсумовування страхового стажу по безробіттю компетентна установа тієї Сторони, згідно із законодавством якої був набутий страховий стаж, за зверненням особи або компетентної установи іншої Сторони у разі необхідності підтверджує такі дані про застраховану особу: 1) ім'я та прізвище; 2) особистий код (ідентифікаційний номер, а за його відсутності – номер паспорта, дата та місце народження); 3) дата початку та закінчення набутого страхового стажу; 4) дата початку та закінчення трудового періоду протягом 12 місяців, що передували реєстрації у якості безробітного; 5) час та підстава припинення останніх трудових відносин відповідно до законодавства Сторони, що підтверджує дані; 6) назва, адреса, номер телефону та інші контактні дані останнього роботодавця; 7) чи виплачувались особі раніше і коли допомога або відшкодування по безробіттю²⁰.

Оцінку ефективності імплементації угод про соціальне страхування ускладнює недостатність даних щодо їх виконання. Хоча в угодах зазвичай міститься норма про обмін інформацією між відповідальними органами, якщо гроші з-за кордону надходять безпосередньо на рахунок особи, а не на адресу українських офіційних установ, відомості про це відсутні²¹.

Для успішного проведення адаптації законодавства України до законодавства ЄС важливе значення також має впорядкування юридичної термінології. Практичного значення набула також проблема належного перекладу міжнародних актів²².

Отже, недотримання прав громадян, які працюють за кордоном, відсутність належного рівня захисту їх прав у випадку настання безробіття пов'язано, насамперед, з тим, що Україною не укладені двосторонні угоди у сфері працевлаштування та соціального захисту з деякими країнами ЄС, в яких перебувають вітчизняні мігранти. З метою соціального захисту на випадок безробіття та уникнення подвійного оподаткування доходів українських працівників-мігрантів важливо укласти угоди у сфері соціального забезпечення з країнами ЄС, з якими поки що не врегульовані дані відносини, пріоритетними є країни масового перебування вітчизняних працівників-мігрантів, а саме: Німеччина, Франція, Великобританія, Італія, Греція та ін. Крім того, необхідно ініціювати внесення змін до чинних договорів з Іспанією та Словаччиною у питаннях забезпечення захисту на випадок безробіття та включити даний вид забезпечення до чинних угод.

1. *Петрос О. М., Васильєв В. Т.* Міжнародна трудова міграція: аналіз ситуації та наслідків для України // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. 2015. № 4. С. 93-100. 2. *Міграція в Україні: факти і цифри.* Київ: МОМ, 2016. URL: http://iom.org.ua/sites/default/files/ff_ukr_21_10_press.pdf. 3. *Міграція, як чинник розвитку в Україні.* Дослідження фінансових надходжень, пов'язаних з міграцією, та їхнього впливу на розвиток в Україні. Київ, 2016. URL: http://iom.org.ua/sites/default/files/mom_migraciya_yak_chynnuk_rozvytku_v_ukrayini.pdf. 4. *Міграційна криза в Європі: пошуки шляхів розв'язання та наслідки для України.* URL: <http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/migrasiya-c1f03.pdf>. 5. *Про мінімальні норми соціального забезпечення» 1952 р.: Конвенція МОП № 102* URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/993_011. 6. *Про працівників-мігрантів» 1949 р.: Конвенція МОП № 97* URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/993_159/page?text=%E1%E5%E7%F0%EE%E1%B3%F2#w11. 7. *Стратегія Міжнародної організації праці. Соціальне забезпечення для всіх: розбудова мінімальних рівнів соціального захисту та всеосяжних систем соціального забезпечення: узагальнений виклад / Міжнародна організація праці, Бюро МОП для країн Центральної та Східної Європи.* Будапешт: МОП, 2013. URL: http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---europe/---ro-geneva/---sro-budapest/documents/publication/wcms_233233.pdf. 8. *Про зовнішню трудову міграцію: Закон України від 05.11.2015 р. № 761-VIII.* URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/761-19/paran50#n50>. 9. *Макогон О.* Міжнародні стандарти працевлаштування іноземців в Україні та українців в ЄС // Довідник кадровика. 2016. № 11. С. 43-48. 10. *Про міжнародне приватне право: Закон України від 23.06.2005 р. № 2709-IV.* URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2709-15/para0235#o235>. 11. *Європейська конвенція про соціальне забезпечення від 14 грудня 1972 р. № 78.* URL:

http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_581/print1464854372511342 **12.** *Європейська конвенція про правовий статус трудящих-мігрантів 1977 р.* URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_307/print1453551263072433. **13.** *Інституційні механізми залучення коштів трудових мігрантів як інвестиційного ресурсу розвитку економіки периферійних територій західних регіонів України.* URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/1338/>. **14.** *Координація соціального забезпечення: комплексний посібник для України (Social Security Coordination: A comprehensive guide for Ukraine) / Група технічної підтримки з питань гідної праці та Бюро МОП для країн Центральної та Східної Європи.* Київ: МБП, 2012. URL: http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---europe/---ro-geneva/---sro-budapest/documents/publication/wcms_189518.pdf. **15.** *Договір про застосування Угоди між Україною та Естонською Республікою у сфері соціального забезпечення від 5 жовтня 2010 р.* URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/233_041. **16.** *Договір між Україною та Чеською Республікою про соціальне забезпечення від 4 липня 2001 р.* URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/203_019. **17.** *Адміністративна угода про застосування Договору між Україною та Чеською Республікою про соціальне забезпечення від 25 червня 2003 р.* URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/203_042. **18.** *Адміністративна договір про застосування Угоди між Україною та Республікою Польща про соціальне забезпечення від 18 травня 2012 р.* URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/616_162. **19.** *Європейська конвенція про соціальне забезпечення від 14 грудня 1972 р. № 78.* URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_581/print1464854372511342. **20.** *Договір про застосування Угоди між Україною та Естонською Республікою у сфері соціального забезпечення від 5 жовтня 2010 р.* URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/233_041. **21.** *Проблема соціального захисту українських працівників-мігрантів.* Аналітична записка. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/949/>. **22.** *Болотіна Н. Б.* Право соціального захисту: становлення і розвиток в Україні: монографія. Київ: Знання, 2005. С. 255-258.

Trunova Galina. Problems of protection against unemployment of Ukrainian migrant workers who worked in EU countries

The author's attention to the selected topic is due to the existence of problems in the protection mechanism in case of unemployment of Ukrainian citizens who work abroad and then return to Ukraine. Public opinion polls indicate the intention of the majority of Ukrainian migrant workers to return to permanent residence in Ukraine. However, migrants who have returned, demand comprehensive protection of their rights.

One of the major problems related to labor migration is the lack of appropriate social protection of migrant workers, including the right for protection in case of unemployment. The main legal instrument ensuring the rights of Ukrainian citizens in employment abroad in the field of social insurance against unemployment is the conclusion of international agreements. Implementation of the right for protection against unemployment of Ukrainian migrant workers working in the EU depends on the maximum coverage of the number of Contracting States and the content of bilateral agreements.

Standards for defending rights of migrant workers in the field of protection against unemployment are the acts of international law and European level, in particular: The Social Security (Minimum Standards) Convention, 1952 (ILO, № 102); Migration for employment Convention, 1949 (ILO, № 97); Employment promotion and protection against unemployment Convention, 1988 (ILO, № 68); Social protection floors Recommendation, 2012 (ILO, № 202); European Convention on the Legal Status of Migrant Workers 1977; European Convention on Social Security 1972.

As a country - exporter of labor force, Ukrainian government has taken some steps in the direction of concluding bilateral agreements on social security with separate destination countries of migrant workers from Ukraine.

Agreement of Social Welfare coordinates the social security systems of two or more countries to settle on mutually beneficial terms of interference, which otherwise can make it impossible to obtain migrant workers and members of their families' assistance under the social security systems of countries where they worked. For the application of bilateral agreements are usually taken further administrative agreement or contract of application. Administrative agreement describes in more detail the process of administrative assistance.

With the goal of social protection against unemployment and the avoidance of double taxation of incomes of Ukrainian migrant workers, it is important to make agreements in the field of social security with the EU countries, which have not yet regulated these relations; the priorities are countries of wide stay for domestic migrant workers.

Key words: labor migrants, unemployment, social insurance, insurance experience, contract, contracting party, the European Union.